

31.5.2011

1966/4/10

**Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja**

**Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman**

## **TURVALLISUUSTARKASTUKSEN PERUSTEET**

1

### **KANTELU**

A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 28.5.2010 osoittamassaan kirjeessä - - - poliisiviranomaisten häneen kohdistamia toimenpiteitä liiketoimintakiellon valvomista koskevassa asiassa.

A kertoo, että poliisi oli ottanut hänet kiinni, tarkastanut ja tyhjentänyt A:n taskut ja vienyt hänet poliisiasemalle, jossa hänet oli sijoitettu kiinniottettujen tilaan. Noin puolen tunnin kuluttua poliisi oli ryhtynyt tiedustelemaan A:lta tietoja hänen osoitteestaan, työpaikastaan ja muista yksityisasiasta. A oli vapautettu toimenpiteiden suorittamisen jälkeen.

- - -

3

### **RATKAISU**

3.1

#### **Selvitysten sisältöä**

- - - poliisilaitoksen ylikonstaapeli B on kantelun johdosta antamassaan selvityksessä kertonut, että poliisipartio sai hälytystehtävää hoitaessaan hätäkeskukselta tiedon, että tapahtumapaikalla olleella A:sta oli etsintäkuulutus ja että A oli aiemmin uhannut ihmisiä kadulla aseella. Tästä syystä A:lle oli suoritettu turvallisuustarkastus kadulla ja etsintäkuulutuksen vaatimien toimenpiteiden vuoksi A oli viety poliisiasemalle. Asian tultua selvitettyksi A oli päästetty vapaaksi. A:ta ei poliisiasemalla ollut säilytetty lukitussa tilassa, vaan hän oli istunut käytäväpenkillä tiloissa, jossa sumputkin (lukitut tilat) sijaitsevat.

3.2

#### **Kannanotto**

Poliisilain 12 §:n mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön (1 momentti). Muu kuin 1 momentissa tarkoitettu etsintäkuulutettu on velvollinen poliisimiehen kehotuksesta saapumaan poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa etsintäkuulutuksen mukaiset toimenpiteet voidaan suorittaa. Jollei hän noudata kehotusta tai jos on ilmeistä, että hän pyrkii välttämään etsintäkuulutuksessa sanotun toimenpiteen, poliisimiehellä on oikeus ottaa hänet kiinni kuulutuksessa sanotun toimenpiteen suorittamiseksi (2 momentti). Etsintäkuulutettu on, jollei etsintäkuulutuksen edellyttämien toimenpiteiden kestoajasta laissa toisin säädetä, velvollinen olemaan toimenpiteiden suorittamiseksi saapuvilla enintään kuusi tuntia kiinniottamisesta (3 momentti).

Poliisin selvityksen mukaan A:n tapauksessa oli kyse poliisilain 12 §:n mukaisesta virkatehtävästä, johon liittyvät toimenpiteet suoritettiin - - - poliisilaitoksen - - - poliisiasemalla joka sijaitsee noin kilometrin päässä tapahtumapaikalta. Liiketoimintakiellon valvonta kuuluu liiketoimintakiellosta annetun lain 21 a §:n mukaan poliisille.

Poliisin suorittamasta turvallisuustarkastuksesta säädetään poliisilaissa. Poliisilain 22 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen, säilöön ottamisen ja henkilökohtaiseen vapauteen kohdistuvan virka-aputoimen yhteydessä tarkastaa henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa säilyttämisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Tässä tapauksessa A:n kuljettaminen poliisilaitokselle on perustunut voimassa olleeseen etsintäkuulutuksiin, joiden johdosta A on ollut poliisilain 12 §:n 2 momentin nojalla velvollinen poliisimiehen kehotuksesta saapumaan poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa etsintäkuulutuksen mukaiset toimenpiteet voitaisiin suorittaa. Selvityksissä ei väitetä, että A:kin olisi otettu kiinni.

Poliisilla on turvallisuustarkastuksen tekemiseen oikeus vain poliisilain 22 §:ssä mainittujen vapauteen kohdistuvien poliisitoimenpiteiden yhteydessä. A:ta koskenut etsintäkuulutus ei edellyttänyt ehdotonta kiinniottamista, vaan kysymys oli ainoastaan tuomioistuimen määräämän liiketoimintakiellon valvontatoimenpiteistä, jotka noudatetun ohjeistuksen mukaan sisältävät poliisin suorittamia tiedusteluja muun muassa henkilön toimeentuloa, työpaikkaa ja tavoitettavuutta koskevista tiedoista.

Turvallisuustarkastus merkitsee puuttumista perusoikeutena suojattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Viranomaisten toimenpiteen kohdistuessa henkilön lailla suojattuihin oikeuksiin tai rajoitettaessa vapauksia toimenpiteeseen on perustuslain mukaan oltava lailla säädetty peruste. Johtopäätökseni on, että turvallisuustarkastuksen tekemiselle ei ollut olemassa laillista perustetta, koska A:ta ei otettu kiinni esimerkiksi rikosepäilyn johdosta. Turvallisuustarkastuksen edellytyksenä on myös, että henkilön kiinniottamisesta on jo päätetty ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. Näkemykseni mukaan säännöstä tulkittaessa on otettava huomioon, että turvallisuustarkastuksella puututaan perustuslain 7 §:ssä turvattuun perusoikeuteen, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perusoikeuksia rajoittavan säännöksen käyttöalaa ei tule tulkinnalla laajentaa sanamuotoaan laajemmaksi, kuten nyt kantelunalaisessa tapauksessa vaikuttaa tapahtuneen.

Tässä tapauksessa perusoikeusmyönteinen laintulkinta olisi näkemykseni mukaan puoltanut A:n etsintäkuulutusten sisällön selvittämistä tapahtumapaikalla. Turvallisuustarkastuksen suorittaminen olisi ollut mahdollista vain siinä tapauksessa, että A olisi otettu kiinni.

Ottaen huomioon A:n vapaudenriiston kestoajan sekä sen, että A:han kohdistetulla vapaudenriistolla ja turvallisuustarkastuksella on puututtu varsin vähäisessä määrin A:n henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, katson, ettei asia anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan edellä mainitun käsitykseni turvallisuustarkastuksen suorittamisen edellytyksistä turvallisuustarkastuksen suorittaneen ylikonstaapeli B:n tietoon.

#### 4 TOIMENPITEET

Saatan myös edellä kohdasta 3.2 ilmenevän käsitykseni turvallisuustarkastuksen suorittamisen edellytyksistä ylikonstaapeli B:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi myös lausunnon asiassa antaneelle - - - poliisilaitoksen poliisipäällikölle.

Muihin toimenpiteisiini kantelu ei anna aiheutta. Tyydyn viittamaan muiden kantelussa esitettyjen väitteiden osalta oheiseen - - - poliisilaitoksen lausunnosta ilmenevään.